

LÜBNAN'IN SON EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

1997 yılından bu yana sabit döviz kuru rejiminin (1 ABD Dolar=1.507 Lübnan Lirası) uygulandığı Lübnan'da Ekim 2019 tarihinde başlayan ekonomik kriz ile birlikte, serbest piyasada döviz kuru hızla artmış ve Şubat 2023 tarihi itibarıyla 1 ABD Doları = 80.000 Lübnan Lirasına ulaşmıştır. Hükümet tarafından gümrük vergilerine uygulanan kur ise 1 ABD Doları= 15.000 LL olarak uygulanmaktadır. Lübnan ekonomisi büyük oranda ithalata dayalı olduğu için zaman zaman döviz likiditesi sorunu yaşanmaktadır.

Mevcut durumda, resmi kambiyo ve bankacılık mevzuatında herhangi bir değişiklik yapılmasa da bankalar piyasalara döviz sunumunda fiili kısıtlamalara gitmektedir. Lübnan bankalarında mevduatı bulunan vatandaşlar ancak daha düşük kur (1 ABD Doları=8.000 LL) karşılığında ve aylık belli limitler (400 ABD Doları) dahilinde paralarını çekebilmektedir. Bu da insanların mevduatlarına ve dolayısıyla dövize ulaşımını zorlaştırmaktadır.

Yurtdışından ithalat yapacak firmalar dövizini Merkez Bankası tarafından oluşturulan Sayrafa sistemi üzerinden belli limitler dahilinde temin edebilmektedir. Merkez Bankası bu limitleri artırabilmekte veya azaltabilmektedir. Bununla birlikte, ithalatçılar bu yeni sisteme büyük oranda uyum sağlamışlardır. Temin edebildikleri kadar dövizini Sayrafa sisteminden, geri kalan miktarı ise serbest piyasadaki temin ederek ithalat gerçekleştirmektedirler. Son bir yıl içinde Lübnan'ın ithalatı tekrar artmaya başlamıştır.

Her ne kadar bankalar geçmiş döneme ait mevduatların ödenmesi konusunda kısıtlamalar getirirse de, nakit dövizin (fresh money) yurt dışına transferi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Diğer taraftan, bankalar akreditif işlemleri yapmamaktadır.

Lübnan'da halen tam yetkili bir hükümet ve Cumhurbaşkanı bulunmamaktadır. Ülke geçici bir hükümet tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle, ülke için hayati öneme sahip konularda (elektrik temini, kamu finans yönetimi, ulaşım, iletişim gibi) reformlar yapılamamaktadır. Diğer taraftan, IMF ile yapılan finansal yardım müzakereleri sonuçlandırılmamıştır.

Yaşanan siyasi istikrarsızlık nedeniyle, Lübnan'ın kamu sektörü işlemez hale gelmiştir. Kamu kurumları görev ve sorumluluklarını yerine getirememektedir. Kamu personeline maaş ödenmesi ve kamu kurumları için gerekli malzeme temini konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Yaşanan ekonomik ve mali kriz nedeniyle kamu personelinin maaşları ciddi oranda değer kaybetmiş ve bu nedenle, kamu çalışanlarının çoğu sürekli grev halindedir. Diğer taraftan, Lübnan'da dinamik bir özel sektör bulunmaktadır. Özel sektör ülke ekonomisini ayakta tutmaktadır. Lübnanda köklü bir ticaret kültürü bulunmakta olup, 15 milyon Lübnanlı dünyanın pek çok ülkesinde yaşamakta ve ticaret yapmaktadır. Bu insanların 2022 yılında Lübnan'a getirdiği döviz miktarı 8 milyar dolara ulaşmış ve ülkenin ödemeler dengesine ciddi bir katkı sağlamıştır.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen Lübnan ve Türkiye arasındaki ticaret, krizin başladığı tarihten bu yana artmış ve 2022 yılı itibarıyla 2.2 milyar dolarlık hacme ulaşmıştır. Türkiye'nin coğrafi yakınlığı ve fiyat/kalite açısından rekabetçi ürünlere sahip olması ticaretin artmasında önemli bir etken olmuştur. Lübnan'da gıda, akaryakıt, demir çelik ve enerji gibi sektörlerde Türk ihracatçıları için pazar fırsatları bulunmaktadır.